

**Tematiskā darba grupa "Teritorijas telpiskā attīstība
t.sk. sasniedzamība, transports, kultūras un dabas mantojums, ainavas,
sabiedrības līdzdalība, kopienas, remigrācija"**

Vidzemes plānošanas reģiona
Attīstības programmas 2021.-2027. izstrādes ietvaros

KOPSAVILKUMS
29.10.2020.

1. TRANSPORTS UN SASNIEDZAMĪBA

1.1. Augsta prioritāte

- a. **Nodrošināt ilgtspējīgu mobilitāti reģionā.**
Darbavietu un pakalpojumu pieejamība.
- b. Uzlabot **sabiedriskā transporta sistēmas efektivitāti** - izmaksas, pārsēšanās ērtība, reisu savietojamība, pieprasījumam atbilstošs
Mazākas ietilpības - ekonomiskāki transportlīdzekļi.
Reisu savstarpējā savienojamība.
Pieturu infrastruktūra - jumts, sols, miskastes, autoostas, staciju ēkas – mobilitātes punkti.
- c. **Satiksmes drošības uzlabošana**
- d. (Pieprasījumam atbilstošs) **Transports pēc pieprasījuma.**
- e. Sekmēt **reģiona iekšējo / vietējo pieejamību** – ceļu stāvoklis un sabiedriskais transports.
No pagastu centriem nodrošināt asfalta segumu līdz novada centram.
Ātrums (vilcienu satiksme un autoceļš) - iespēja ātrāk pārvietoties ar visu veidu transportu.
Satiksmes drošības uzlabošana.
Gājējiem droša infrastruktūra pilsētās.
- f. **Vietējā mobilitāte** - ceļu kvalitāte
Ceļu uzturēšana - veikt saimnieciski izdevīgāko, ne tikai administratīvajās robežās.
Ceļu atjaunošana - funkcionāla pieeja, lai neveidojas pārrāvumi.
Sadarbība ar LVM.
- g. **Vilciena attīstība** - biežums, regularitāte, ātrāk, ērtāk.
Palielināt sabiedriskā transporta ātrumu (vilciens, autobuss)
Latvijas-Igaunijas savienojums, ērtāk doties uz Tartu / Tallinu, kopējas biļetes.
- h. **Palielināt sabiedriskā transporta ātrumu** (vilciens, autobuss) – iespēja ātrāk pārvietoties ar visu veidu transportu
- i. Gājējs - būtisks satiksmes dalībnieks (drošība, ērtība).

1.2. Vidēja prioritāte

- a. **Skolēnu autobusu integrācija kopējā tīklā.** Iespēja pasažieriem to izmantot.
- b. **Braucam kopā** dzīvesstils, efektīvāka resursu izmantošana.
- c. **Park & Ride sistēma** gan auto, gan velo.
Pašvaldību līmenī būtiska savstarpējā sadarbība.
- d. **Gājējiem drošs ceļš** no un uz sabiedrisko transportu pieturām.
Gājēju ceļi - vietējie savienojumi.
- e. **Satiksmes navigācija** - norādes, attālumi līdz objektiem, apskates vietām, t.sk. brūnās zīmes.
Sadarbība ar LVC un tūrisma sektoru, arī Satiksmes ministriju.
- f. **Viss ar velo saistītais.** Vienots veloceļu tīkls
Velo / Mikromobilitāte.
Droša velo infrastruktūra - veloceļi, novietnes.
Velosipēdu nomas / Velo kopīgošana.
Velosipēdu statīvi autobusiem.

1.3. Zema prioritāte

- a. Kvalitatīvi Taksometru pakalpojumi
- b. **Ūdens transports** - analizēt nākotnes potenciālu
- c. **Personīgā auto parka atjaunošana** (aprites veicināšana)

2. AINAVAS, KULTŪRAS UN DABAS MANTOJUMS

2.1. Augsta prioritāte

- a. **Vietējo resursu efektīvāka un atkārtota izmantošana**
- b. **Ainavu telpas apzināšana, kartēšana, vienots novērtējums, ainavu telpas tematiskie plānojumi**
Ainavu kartēšana tiks veikta nacionālā līmenī. PR tur rūpi par to, ka tas tiek pārnest vietēja līmeņa plānošanas dokumentos.
Ainavu pārvaldības plānu izstrāde pašvaldībās
- c. **Vienotas izpratnes radīšana par ainavu, ainavu telpu**
Divu veidu ainavas: unikālas un tipiskās ainavas
- d. Kultūras un dabas mantojuma uzturēšana prasa **lielu resursu piesaisti**, investīcijas - kultūras un dabas mantojuma saglabāšana, uzturēšana, attīstīšana prasa finanšu resursus.
- e. **Ainavas kā būtiska Vidzemes attīstības potenciāla izmantošana**
Ainava + velo + citi mobilitātes risinājumi, t.sk. cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Ainava un dabasskati, dzīvesvietas izvēle pievilcīgā ainavā u.c.
- f. Unikālo **dabas teritoriju**, t.sk. bioloģiskās daudzveidības, **saglabāšana**
Svarīga sadarbība starp pašvaldībām un atbildīgajām ministrijām un dabas aizsardzības pārvaldi
- g. **Degradēto teritoriju izmantošana** vides un ainavu kvalitātes veicināšanai.
- h. Investīciju piesaiste **eksportspējīgu un vietēju tūrisma objektu izveidei** reģionā
Piemēram, izaicinājums nepazaudēt investoru, kas paredz ieguldījumus vairāk kā 15 milj. apmērā 4 zvaigžņu viesnīcas ar 160 numuriem izveidei Alūksnes novadā
Vietēja tūrisma attīstība, ņemot vērā pandēmijas radīto situāciju tūrismā

2.2. Vidēja prioritāte

- i. **Jaunas pieejas, kā mūsdienīgi pasniegt kultūrvēstures produktus**
Veidot jaunus mūsdienīgus kultūrvēstures produktus, kas interesē jaunāko laiku paaudzei: Izglītības iestādes, kas sagatavo jaunus jomas speciālistus. IT nozare. Sadarbības partneri.
Digitalizēt kultūrvēsturiskos centrus - tādējādi tie būtu pieejami daudz plašākai auditorijai
- i. **Dabas un kultūras mantojums izmantots interesantos, inovatīvos, mūsdienīgos tūrisma produktos**
- ii. **Digitālā kultūras satura veidošana, piemēram, digitālu mākslas galeriju veidošana, kur vienuviet regulāri sabiedrībai būtu pieejami novadā dažādās vietās izstādītie darbi**
- iii. **Jauni interpretācijas veidi, kā interesanti stāstīt/rādīt par vietējo kultūras mantojumu un mūsdienīgi kultūras produkti**
- j. **Profesionālās mākslas pieejamības veicināšana reģionā. Kopienas mākslas attīstīšana un kultivēšana.**
Piesaistīt dažādus mūziķus, kuri regulāri uzstājas nelielos brīvdabas koncertos, īpaši vasaras sezonā, kas radinātu reģiona iedzīvotājus pie mākslas, iepazīstinot ar arvien jauniem māksliniekiem
Vietējās sabiedrības radīta māksla profesionālu mākslinieku vadībā - mākslas plenēri,

video filmas, izrāžu iestudējumi, muzikālu koncertu veidošana kopā ar profesionāliem māksliniekiem utml

- k. **Vienots dabas un kultūras mantojums.** Ainava kā vienojošais elements kultūras un dabas mantojumam.
- l. **Jauniešu izglītošana** par kultūras un dabas mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu
- m. **VPR identitāte**
- n. **Lokālpatriotisms. Saglabāt lauku apdzīvojumu - Piederības sajūta un identitāte** vietējā un reģionālā līmenī.
*Amatiermākslas pieejamības veicināšana reģionā.
Nemateriālais kultūras mantojums. Tradīcijas. Amatniecība*
- o. **Izpratnes veicināšana pašvaldību speciālistiem un sabiedrībai** par Vidzemes unikālo kultūras un dabas mantojumu un nozīmīgo ainavu apsaimniekošanu un ilgtspējīgu izmantošanu
- p. **Piekļuve un sasniedzamība.**
*Ceļi, ceļu segums.
Transports pēc pieprasījuma. Sabiedriskā transporta piemērotība, lai var, piemēram, pārvadāt velosipēdu.*

3. SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA UN KOPIENAS

3.1. Augsta prioritāte

- a. **Pašpalīdzība** sabiedrībā nevienlīdzības mazināšanai.
Pirmais solis uz līdzdalību, aktīvi darbojoties savā kopienā. Unikāli pandēmijas apstākļi ir viens no būtiskiem soļiem, atbalstīt krīzē, lai turpmāk sniegtu atbalstu arī ikdienā.
- b. Stiprinātas **sadarbības saites** starp teritorijām, sektoriem, kopienām utt.
Ļoti nozīmīgi visos kontekstos
- c. **Līdzdalības budžets.**
Nozīmīgs līdzdalības un iesaistes sekmēšanai. Iespēja iedzīvotājiem ietekmēt procesus, kas notiek pašvaldībās. Gulbenes novadā- 6000 unikālās balsis, kas ir labs piemērs lielai aktivitātei.
- d. Līdzdalībai atvērtas pašvaldības - aktīvas un mērķtiecīgas **sabiedrības līdzdalības organizēšana pašvaldībās.**
*Būtiski pievērst uzmanību, kā iedzīvotājiem apvienotajās lielajās pašvaldībās nepazaudēt piederību novadiem.
Viens no piemēriem līdzdalības budžets - pašvaldībai ir pienākums, iedzīvotājiem iespēja iesaistīties procesos - stimulē kopienu veidošanos, kas noformulē un izsaka savas vajadzības. Pašu iedzīvotāju vīzijas veidošana par savu vidi (arī viedie ciemi).*
- e. **Pakalpojumu pieejamība.**
Līdzdalības nepieciešama, lai apzinātu vajadzības un labākos risinājumus jebkurai vietai. NVO aptaujas vai līdzdalība aptaujās. Pieprasījuma veidošana.
- f. **Augsta iedzīvotāju savstarpējā uzticība un uzticība pārvaldes struktūrām.**
*Aktīva sabiedrība, kas iesaistās vietas attīstībā, kur viens no nozīmīgiem veidiem - aktivizēt NVO darbību lauku teritorijās. Interesu klubiņi, prāta spēles - Mazsalacas piemērs iedzīvotāju sadarbības veidošanai.
Jāstrādā ar līdzdalības iespēju pilnveidi – iesaiste, kas sekmē uzticību.
Šobrīd ir zema uzticība. Līdzdalības budžets ir labs piemērs, kas veicina uzticību – parāda caurspīdīgu pašvaldības rīcību, publicējot procesa dokumentāciju, sekmē izpratni. Sociālas vides veidošana, saiknes un kopienas apziņas "stimulēšana".*
- g. **Piederības sajūta un identitāte** vietējā un reģionālā līmenī.
*Identitātes pastāvēšanai ir tiešā veidā sasaiste ar līdzdalības līmeni.
Ļoti nozīmīga ir vietējā identitāte, papildinoši arī VPR identitāte (būšana Vidzemniekam)
Ainavas vērtības apzināšanās un to attīstība
Iedzīvotāju iesaiste klimata pārmaiņās, vides ilgtspējas aktivitātēs*
- h. **Cilvēkresursu stabilizēšana.**
Sistemātiska rīcība, lai uzlabotu nodarbinātības iespējas reģionā, lai mazinātu iedzīvotāju skaita samazināšanos, lai mazinātu demogrāfisko slodzi.
- i. Iedzīvotāju iesaiste kultūrizglītībā.

3.2. Vidēja prioritāte

- k. **Sadarbība starp pašvaldībām.** *Būtiska VPR funkcija, sekmējot līdzdalību. NVO iesaiste, domapmaiņas pasākumi, t.sk. sekmēt dažādu amatierkolektīvu, uzņēmēju sadarbību utt.*

l. **Sabiedrības un zinātnes sadarbība**

m. **Viedo ciemu attīstības stratēģijas.**

Šim būtiski definēt terminoloģiju, lai varētu definēt prioritāti. Ja domājam par tehnoloģijām un komercdarbību – tad vidēja nozīmība (īpaši šīs tēmas kontekstā). Smiltenes kopiena pieteikusi savu ciemu Eiropas kustībā Smart21.

n. Nepieciešami **atbalsta mehānismi kopienu iniciatīvu īstenošanai.**

Viens no veidiem – atbalstīt sociālo uzņēmējdarbību. Arī sekmēt - finanšu atbalstu kopienu iniciatīvām, atbalstot dažādu (jauno) procesu iedzīvināšanu kopienās.

o. **Jaunienācējiem** atvērtas kopienas.

Īpaši mazām pašvaldībām nozīmīgi, ka cilvēki pārceļas uz dzīvi. Jārada vide, veidojot pārceļšanās kā komfortablu procesu.

p. **Sabiedrības noslāņošanās** - gan sociālā., gan digitālā plaisa, sevišķi plaisa starp lauku un pilsētu iedzīvotājiem

Kopienām būtisks konteksts, kas varētu traucēt sadarbības sekmēšanu un spēju līdzdalībai

q. Dažādu meistarklašu organizēšana, **brīvā laika nodarbības**, lai arī reģiona iedzīvotājiem būtu iespējas moderni un kvalitatīvi pavadīt brīvo laiku

Piemēram, salsas nodarbības, bačata, balles dejas, lielformāta ziedu veidošana, rotaslietu izgatavošana u. tml.

r. **Attālinātā darba** popularizēšana un digitālo prasmju uzlabošana iedzīvotājiem, t.sk. arī iesaistei nepieciešamās prasmes. *Apstākļu veidošana tiem, kam nav attālinātas darba vietas mājās apstākļos. Gulbenē veiksmīgi piemēri, ka ir laba pielāgošanās jau pašreiz*

s. **Dzīvojamā fonda** atjaunošana arī reģionos – kopienas, pašvaldības, uzņēmēju iesaiste un līdzdalība dzīvojamā fonda atjaunošanā.

3.3. **Horizontālas prioritātes VPR**

- a. Sadarbība starp sektoriem, teritorijām, nozarēm
- b. Nodrošināta iespēja vietējām iniciatīvām realizēties
- c. Tematisku interešu grupu darbības nodrošināšana, iekļaujot daudzveidīgas iesaistītās puses
- d. Vienotas un apzinātas kopīgas vērtības un izpratne
- e. Pašvaldībām tiek veidota un ir skaidra izpratne par to, kas nepieciešams reģionā

4. REMIGRĀCIJA. E-PAKALPOJUMI UN DIGITALIZĀCIJA.

4.1. Augsta prioritāte

- a. **Mobilās zonas pārklājums** visā reģionā.
Ātrs internets reģionā.
Labs interneta pārklājums visā reģionā nepieciešams, lai visi digitālie risinājumi un tāldarbs vispār būtu iespējams.
- b. Risinājumi **komunikācijas nodrošināšanai ārkārtas situācijās** - elektrības, interneta zudums.
Ātras informācijas aprites pieejamības nodrošināšana.
Atbalsta mehānismi iedzīvotājiem drošības nodrošināšanai ārkārtas situācijās
- c. **Pieejami un sasniedzami sabiedriskie pakalpojumi.**
Pakalpojumi mazāk aizsargātām grupām.
Pamatvajadzību pieejamība un sasniedzamība – veselības aprūpe un izglītība.

4.2. Vidēja prioritāte

- d. **Pieejami un sasniedzami administratīvie pakalpojumi**
Nodrošināt pieejamus elektroniskus pakalpojumus visā reģionā.
e/d-pakalpojumi: lietotājam ērtu un viegli saprotamu pakalpojumu pieejamība (pakalpojuma dizains). Iesaistīt lietotāju pastāvīgi.
Privātā sektora pakalpojumu attīstība.
Digitālās prasmes, e-pratība. Attālinātā darba popularizēšana, digitālo prasmju uzlabošana.
Aktīvāk izmantoti pakalpojumi
- e. **Pakalpojumu standartizācija**, vienota kvalitātes līmeņa nodrošināšana.
Aktuālas informācijas pieejamība.
Ātri, ērti, vienkārši, arī mainot novadu.
Pakalpojumu ilgtspēja, kvalitāte.
- f. **Gatavība sabiedrībai 5.0 - tehnoloģijas rada risinājumus cilvēkiem**
- g. **Droši pakalpojumi.**
Uzticēšanās pakalpojumam/pakalpojuma sniedzējam..
Elektronisko pakalpojumu drošības pakāpe jau šobrīd ir augsta.
- h. **Iespēja īstenot projektus** ideju īstenošanai.
Nozīmīgi - projekta mērogs un fokuss.
Esošas kompetences vadīt projektus, īstenot, plānot un uzturēt.
- i. **Sadarbība starp pašvaldībām.**
Pakalpojumu pieejamības nodrošināšana.
Stiprinātas pilsētas un lauku sadarbības saites.
Pozitīvs piemērs - starpnozaru sadarbība (RailBaltica piemērs): komunikācijas ķēdes, saziņa "pa tiešo" + pilnvarojums to veikt.
Krīžu pārvarēšana.
- j. **Līdzdarbīga un ieinteresēta sabiedrība**
Risinājumi ietekmes veicināšanai/ atgriezeniskā saite - kas darīts, kas mainījies?

Jāsekmē ticība, ka var ietekmēt.

Iesaistās, ja saskata to, kā tas skar katra paša ikdienu un dzīvi.

4.3. Zema prioritāte

- d. **Jaunpienācēji** kā specifiska iedzīvotāju grupa
Kā veicināt?
- e. **Remigrantu piesaiste** - konkrēti, šai grupai vērsti pakalpojumi

4.4. Horizontālas prioritātes VPR

- a. **Remigrācijas politika un rīcības plāns** reģionam
Nelīdz, ja tikai kā dokuments. Ietver daudzas, saistītas lietas. Aktuālākais - darbs, mājokļi, izglītība
- b. Reģionam ir augsta **pieejamība un pievilcība**
Vispārējais mērķis - pats par sevi